

Міністерство освіти і науки України
Тернопільський національний технічний університет
імені Івана Пулюя
Кафедра українознавства і філософії

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

до практичних занять з дисципліни
«Історія та культура України»
для студентів денної та
дистанційної форм навчання

Тернопіль
2022

УДК П 930.85

Укладач:

Потіха Оксана, кандидат історичних наук, доцент кафедри українознавства і філософії Тернопільського національного технічного університету ім. І. Пулюя

Рецензент:

Лубкович Наталія, кандидат історичних наук, голова циклової комісії суспільних дисциплін Галицького коледжу ім. В. Чорновола

Методичні рекомендації розглянуто й затверджено
на засіданні кафедри українознавства і філософії
Тернопільського національного технічного університету імені Івана Пулюя,
протокол №8 від 20 січня 2022 р.

Схвалено та рекомендовано до друку
науково-методичною комісією факультету економіки та менеджменту
Тернопільського національного технічного університету імені Івана Пулюя,
протокол №6 від 16 березня 2022 р.

Методичні рекомендації до практичних занять з дисципліни «Історія та культура України» для студентів денної та дистанційної форм навчання / укл. О.Б. Потіха. Тернопіль, 2022. 36 с.

Методична розробка містить рекомендації та основні теми для вивчення дисципліни «Історія та культура України». Подано завдання для практичних занять, питання підсумкового контролю, наведено список літератури та інформаційних ресурсів.

Зміст

Вступ	4
Структура навчальної дисципліни	5
Програма навчальної дисципліни	6
Тематика практичних занять	12
Перелік питань підсумкового контролю	26
Рекомендована література.....	31
Інформаційні ресурси	35
Критерії оцінювання результатів навчання студентів	36

Вступ

Практичні заняття є формою організації навчання, що відіграє важливу роль у розвитку історичної компетентності студентів, оскільки передбачає їх активну пізнавальну діяльність протягом цілого заняття. Під час практичного заняття на основі раніше отриманих знань і сформованих умінь студенти виконують пізнавальні і дослідницькі завдання, набуваючи нових знань, опановуючи більш складні пізнавальні уміння. Практичне заняття є ефективною формою контролю знань студентів.

Протягом навчального року в кожній академічній групі обов'язковою формою навчання є практичні заняття, які передбачені типовою робочою навчальною програмою дисципліни «Історія та культура України». Кожне із запропонованих практичних занять присвячене певній темі та передбачає переважно самостійну роботу студентів над окремими питаннями теми із використанням різноманітних джерел знань (підручників, де вміщені необхідні у відповідності до теми історичні джерела різного виду, включаючи як текстові, так і візуальні, довідкові матеріали, запитання і завдання, інформаційних ресурсів, фондів музеїв, місцевих історичних та культурних пам'яток, оглянутих студентами). У відповідності до історичного контексту практичні заняття мають сприяти відпрацюванню студентами навичок аналізу історичних джерел різного виду, розумінню важливості таких категорій, як час і простір, зміни та безперервність, причини і наслідки, значущість подій та процесів, культурна різноманітність, важливість доказів та можливість різних інтерпретацій.

Додатковою формою роботи на практичному занятті можуть бути бесіди, «круглі столи», ігри, дискусії. У ході підготовки до заняття студенти зобов'язані опрацювати рекомендовані джерела та літературу до теми. Робота з літературою та джерелами при підготовці до практичних занять вимагає певних умінь: складання плану, написання тез, витягів, конспектування, підготовка презентацій тощо. На практичному занятті студент повинен вміти: ознайомити однокурсників з історіографією проблеми, показати і зіставити різні концепції і точки зору дослідників; всебічно і аналітично розкрити його суть; доказово і аргументовано пов'язати планове питання з сучасним періодом історії та культури України; висловити власне розуміння історичних та культурних процесів і явищ; виділити головні думки і зробити висновки та узагальнення; аналізувати виступи своїх колег; правильно тлумачити нові терміни і поняття.

Дисципліна «Історія та культура України» вивчається упродовж навчального року і завершується складанням іспиту, метою якого є оцінити рівень теоретичних і практичних знань студентів, здобутих у процесі вивчення дисципліни.

Структура навчальної дисципліни

Показник	Всього годин	
	Денна форма навчання	Заочна (дистанційна) форма
Кількість кредитів/годин	5/150	5/150
Аудиторні заняття, год.	68	14
Самостійна робота, год.	82	136
Аудиторні заняття:		
- лекції, год.	34	10
- практичні заняття, год.	34	4
Самостійна робота:		
- опрацювання теоретичних основ прослуханого лекційного матеріалу	17	7
- опрацювання окремих розділів програми, які не виносяться на лекції	28	84
- підготовка та написання есе, доповідей, проєктів	12	
- підготовка до проведення контрольних заходів (контрольних робіт, тестування, заліку, екзамену)	25	45
Залік (I сем.) Екзамен (II сем.)		

Частка годин самостійної роботи студентів:

- денна форма навчання – 55%;
- заочна (дистанційна) форма навчання – 91%.

Програма навчальної дисципліни

Тема 1. Теоретичні засади дисципліни «Історія та культура України».

Стародавня доба в історії України

Предмет, мета і завдання курсу. Періодизація давньої історії України. Історичні джерела та історіографія. Формування людської цивілізації на території України. Стоянки первісних людей. Форми соціальної організації. Розвиток матеріальної та духовної культури в кам'яну добу. «Неолітична революція». Виникнення скотарства, землеробства і ремісництва. Трипільська культура. Бронзова доба. «Велике переселення народів». Археологічні культури епохи міді-бронзи. Початок залізного віку. Кіммерійці, скіфи, сармати. Античні міста-держави Північного Причорномор'я. Проблема етногенезу та розселення слов'ян. Історичні джерела про східних слов'ян. Проблема «прабатьківщини» слов'ян. Господарство та суспільний лад слов'ян. Антське царство та його політичне становище в IV–VI ст. н.е. Боротьба з готами і гунами. Війни слов'ян з Візантією та їх наслідки. Походження та основні етапи формування українського етносу.

Тема 2. Княжа доба

Виникнення і становлення Давньоруської держави. Теорії походження Київської Руської держави за часів перших Рюриковичів. Внутрішня та зовнішня політика перших руських князів. Соціально-економічний розвиток Київської держави. Володимир Великий. Політична система Київської Русі. Запровадження християнства. Ярослав Мудрий. «Руська правда». Міжнародні зв'язки і місце Київської Русі в історії Європи. Причини політичної роздробленості Київської Русі. Володимир Мономах, його боротьба за єдність Русі. Київське, Чернігівське і Переяславське князівства. Процес формування української народності. Етноніми «Русь», «русичі», «руські люди» і «Україна». Галицьке і Волинське князівства. Роман Мстиславович. Соціально-економічний та політичний розвиток Галицько-Волинського князівства. Боротьба Русі проти монголо-татар. Данило Галицький, його антиординська діяльність. Піднесення й занепад Галицько-Волинського князівства, його роль в історії України.

Тема 3. Українська козацька держава

Українські землі в умовах іноземної колонізації (середина XIV – перша половина XVII ст.). Польсько-литовська експансія. Люблінська унія та її політичні, економічні та етнокультурні наслідки для України. Боротьба українського народу проти польсько-шляхетської експансії. Зародження українського козацтва. Дмитро Вишневецький. Запорозька Січ – демократична республіка, її адміністративно-територіальний устрій, господарство, традиції. Військове мистецтво. Козацько-селянські повстання в Україні кінця XVI – першої третини XVII ст. Національно-визвольна війна українського народу під проводом Б.Хмельницького: причини і характер, мета, рушійні сили.

Гетьманщина. Доба Руїни. Андрусівське перемир'я. «Вічний мир» і остаточне закріплення поділу України. Політика гетьмана І.Мазепи. Північна війна і Україна. Полтавська битва та її наслідки. Конституція П.Орлика. Руйнування державних структур Гетьманщини та інтеграція українських земель до складу Російської імперії у XVIII ст. Становище Правобережжя. Опришківський рух. О.Довбуш. Гайдамацький рух. Коліївщина. Поділи Речі Посполитої та їх наслідки для українських земель.

Тема 4. Під імперською владою: Україна кінця XVIII – початку XX ст.)

Нова геополітична ситуація в Європі. Адміністративно-територіальний устрій та регіональний поділ українських земель у складі іноземних держав. Особливості розвитку економіки в Україні. Зародження ринкових відносин. Початок промислового перевороту. Антикріпосницька боротьба в Наддніпрянщині. У.Кармалюк. «Київська козаччина». Реформи Олександра II. Національна політика російського царизму щодо українців. Циркуляр Валуєва 1863 р. Емський указ 1876 р. Політика освіченого абсолютизму Габсбургів. Початок національно-культурного відродження в Україні. «Руська трійця». Культурно-освітнє товариство «Просвіта» у Львові. Кирило-Мефодіївське товариство. Т.Шевченко. Зв'язки прогресивних діячів Галичини і Наддніпрянської України. Революція 1848 р. та її значення для Західної України. Головна Руська Рада. Скасування кріпацтва. Повстанський рух. Л.Кобилиця. Суспільно-політичний рух у другій половині XIX – початку XX ст. Створення перших політичних партій.

Тема 5. Українська національна революція 1917–1920 рр.: відродження української державності

Лютнева революція в Росії та її значення для України. Утворення Української Центральної Ради. Соціальна база, програма та основні етапи діяльності. Взаємовідносини Центральної Ради та Тимчасового Уряду. I, II, III Універсали Центральної ради. Боротьба за владу в Україні у листопаді 1917 – лютому 1918 р. Проголошення радянської влади у Харкові 1917 р. Війна радянської Росії проти УНР. IV Універсал, проголошення незалежності УНР. Конституції УНР. Українська Держава гетьмана П.Скоропадського: внутрішня та зовнішня політика. Українська армія часів гетьманської держави П.Скоропадського. Національно-культурна діяльність. Падіння гетьманської держави. Утворення Директорії, її склад, соціальна база та політика. Відновлення УНР. С.Петлюра. Революційні події 1918 р. в західноукраїнських землях. Утворення ЗУНР. Акт злуки УНР та ЗУНР. Війна з Польщею. Визвольний рух у Північній Буковині та в Закарпатті. Політико-правовий статус Східної Галичини після Паризької мирної конференції. Варшавський договір. Ризький мирний договір. Основні уроки української національної революції.

Тема 6. Україна у період між двома світовими війнами

Остаточне встановлення радянської влади: соціально-економічна політика. Голод 1921–1923 рр. на півдні України, причини і наслідки. Курс центрального партійно-державного керівництва на ліквідацію незалежності національних республік. Вхідження України до складу СРСР. Конституція СРСР 1924 р. Природа радянського тоталітарного режиму. Індустріалізація та колективізація. Голодомор 1932–1933 рр., його наслідки. Політика українізації, її особливості та наслідки. Політичні репресії 1920–1930-х рр. Західноукраїнські землі у міжвоєнний період. Українське питання в політиці Польщі, Румунії, Чехословаччини. Головні політичні партії і організації українського національно-визвольного руху. Організація українських націоналістів. Роль греко-католицької церкви в суспільно-політичному житті Західної України. Мюнхенська змова і доля Карпатської України. А.Волошин.

Тема 7. Радянська доба в історії України

Українське питання напередодні та на початку Другої світової війни. Включення основної частини західноукраїнських земель до складу УРСР та їх радянська. Напад фашистської Німеччини на Радянський Союз. Окупаційний режим в Україні. План «Ост». Рух опору. Діяльність комуністичного підпілля і радянських партизанів. Утворення УПА. Нова програма і тактика ОУН. Звільнення українських земель від фашистських загарбників. Наслідки Другої світової війни для України. Особливості повоєнної відбудови. Голод 1946-1947 рр. Адміністративно-територіальні зміни та суспільно-політичне життя. Україна після смерті Сталіна. Спроби лібералізації політичного режиму. Дисидентів в Україні. Рух «шістдесятників», їх роль у національно-культурному житті. Розгортання правозахисного руху. Наростання кризових явищ у суспільно-політичному житті в середині 1960-х – 1980-х рр.

Тема 8. Становлення незалежної України

Реформи М.С. Горбачова. Суспільство на шляху перебудови і гласності. Чорнобильська катастрофа та її наслідки. Національне пробудження українського народу. Реабілітація політичних в'язнів. Викриття злочинів тоталітарного режиму. Перші кроки демократизації суспільно-політичного життя. Утворення нових політичних партій та громадських об'єднань. Народний рух України. Проголошення незалежності України. Державотворчі процеси у 1990-х – на початку 2000-х рр. Прийняття Конституції України. Концепція зовнішньої політики України. Криза політичної влади 2000-2004 рр. «Помаранчева революція» та її наслідки. Революція гідності як пік суспільно-політичної кризи. Гібридна війна росії проти України. Російська збройна агресія на сході України. Повномасштабне вторгнення росії в Україну. Україна на сучасному етапі: здобутки, проблеми і перспективи.

Тема 9. Сутність поняття культури. Феномен української культури. Стародавня культура України

Сутність поняття культури, її функції та форми. Феномен української культури. Специфічні риси української ментальності. Архаїчна культура та її головні риси. Розвиток матеріальної та духовної культури в кам'яну добу. Найдавніші пам'ятки. Мистецтво доби палеоліту на території України. Релігійні уявлення (магія, фетишизм, анімізм, тотемізм, мантика та ін.) первісних людей. Трипільська культура та її здобутки. Особливості трипільського мистецтва. Традиції трипільської культури в культурах пізніших народів. Взаємовплив культур (скіфська, антична, слов'янська) на праукраїнських землях. Культура антів.

Тема 10. Культура Київської Русі та Галицько-Волинського князівства

Етнокультурні риси українського середньовіччя. Культура Київської Русі крізь призму взаємовідносин Схід – Захід (кочовий світ, Візантія, Європа, Близький Схід). Християнсько-язичницький синкретизм як його світоглядна основа. Особливості релігійного життя. Християнізація Русі та її значення для розвитку української культури. Церква як рушійна сила культурного розвитку Київської Русі. Початок писемності, освіти і наукових знань. Літописання. Архітектурні пам'ятки. Музичне мистецтво. Монументальний живопис, станкові твори та мініатюри. Наслідки монголо-татарської навали для культурного розвитку Русі. Особливості культурних традицій Галицько-Волинського князівства. Давньоруська культурна спадщина у східноєвропейському ареалі культурних традицій.

Тема 11. Українська культура в епоху Відродження та Реформації (XIV-XVII ст.)

Ренесанс в європейській та українській культурі: загальна характеристика, ідейні та естетичні засади. Особливості культурної еволюції України у складі Великого князівства Литовського. Правовий та мовний статус. Писемність, література. Україна у складі Речі Посполитої. Берестейська унія. Релігійне протистояння. Братський рух: підтримка шкільництва, розвитку української філології, книгописання та книгодрукування. Церковна культура: перекладна та полемічна література, греко-православне богослужіння. Формування ідеологеми «Київ – другий Єрусалим» та її значення для розвитку національної та релігійної самосвідомості. Утвердження бароко в українській архітектурі та мистецтві. Музика відродження та бароко. Козацька культура.

Тема 12. Українське культурне життя в епоху Просвітництва (друга половина XVII–XVIII ст.)

Особливості культурного розвитку України другої половини XVII-XVIII ст. Становлення національної свідомості. Особливості релігійного життя. Унікальність культури Запорізького козацтва. Особливості пісенно-поетичної творчості козацької доби. Народні думи, історичні пісні. Кобзарство. Становлення освітньої системи. Українське Просвітництво. Розвиток науки. «Історія русів». Діяльність Києво-Могилянської академії. Видатні вчені і діячі

Києво-Могилянської академії. Григорій Сковорода, його філософське вчення. Розвиток літератури. Музична та театральна культура. Феномен українського бароко. Стильова своєрідність архітектурного й образотворчого мистецтва. Поява класицизму.

Тема 13. Українська культура у ХІХ ст.

Доба національно-культурного Відродження та її особливості. Формування української інтелігенції та громадсько-просвітницька діяльність українських товариств. Поширення освіти, відкриття шкіл, народних училищ. Роль Харківського та Київського університетів. Розвиток української науки. Роль І.Франка в національно-культурному русі. Формування української класичної літератури. Творчість І.Котляревського, Т.Шевченка. Формування національної композиторської школи. Внесок М.Лисенка в розвиток української музики. Український музично-драматичний театр: перехід від аматорського до професійного театру. Етнографічні елементи в образотворчому мистецтві. Розвиток архітектури. Скульптура.

Тема 14. Культура України на перших десятиліття ХХ ст.

Особливості культурного розвитку в Україні на початку ХХ ст. «Криза мистецтва» на рубежі ХІХ-ХХ ст.: модернізм. Освітній, науковий і технічний рівень в Україні початку новітньої доби. Неоромантизм в українській літературі. Творчі здобутки корифеїв українського театру. Розвиток музичної культури. Модернізм в архітектурі, скульптурі та малярстві. Реалізм художників старшого покоління: М.Пимоненко, М.Самокиш, С.Світославський, М.Івасюк та ін. Творчість митців, орієнтованих на західноєвропейський живопис (О.Мурашко, М.Бойчук, В.Седляр, Падалка, О.Павленко, О.Екстер, Г.Нарбут ін.). Українське мистецтво у роки визвольних змагань. Національно-культурна політика у період Української Держави гетьмана П.Скоропадського. Створення Української Академії наук. М.Грушевський, його громадська і наукова діяльність.

Тема 15. Розвиток культури України в умовах тоталітарного режиму

Українське національно-культурне відродження 1920-х рр. Розвиток освіти. Діяльність Всеукраїнської академії наук. Розмаїття літературного життя: «Плуг», «Гарт», ВАПЛІТЕ, «Молодняк», ВУСПП, «неокласики», «Авангард». Лесь Курбас. Драматургія М.Куліша. Український мистецький авангард. Національна культура в умовах панування радянської ідеології 1930-1950-х років. Соцреалізм як тип тоталітарної культури. Культура України під час кризи радянської системи (1960-1980 рр.). Розгортання правозахисного і дисидентського руху. «Шістдесятники», їх роль у національно-культурному житті. Український кінематограф.

Тема 16. Провідні тенденції розвитку сучасної української культури

Особливості розвитку української культури незалежної України. Основи законодавства про культуру, мови, освіти. Входження України до єдиного європейського та світового освітнього простору. Повернення до української культури творчої та художньої спадщини визначних діячів та представників діаспори. Літературні новації. Дегуманізація культури та її прояви в мистецтві ХХ ст. Художній світ техногенної цивілізації. Постмодерністська модель світу в українській та світовій інтерпретаціях. Проблема культурного відчуження: «елітарна культура – народна культура». Нове національно-культурне відродження в добу становлення незалежності України. Інформаційна культура. Проблеми розвитку української культури на сучасному етапі. Необхідність реформування культурної політики. Вплив російсько-української війни на розвиток української культури (2014-2022 рр.). Українська культура – самобутнє явище світової культури.

Тема 17. Внесок діаспори в розвиток української культури

Джерела та етапи формування української діаспори. Примусова депортація українців з початком повномасштабної російсько-української війни 24 лютого 2022 р. Духовна консолідація українців у діаспорі. Художня культура української діаспори. Визначні культурні діячі українського походження у Європі, їх здобутки. Прага – найпотужніший осередок українських учених за межами України у міжвоєнний період. Іван Пулюй. Австрія – центр розбудови українського інтелектуального життя в еміграції. Діяльність Українського Вільного Університету. Мистецький український рух – організація українських письменників у німецькій еміграції. Українська діаспора у Франції та її досягнення. Українська інтелектуальна еліта за океаном (Америка, Канада, Австралія). Культурна праця українців Східної діаспори. Визначні культурні діячі українського походження за кордоном, їх здобутки та внесок у світову спадщину. Примусова депортація українців під час повномасштабної російсько-української війни.

Тематика практичних занять

І семестр

Тема 1. Стародавня доба в історії України

1. Поява, розселення та заняття людей на території сучасної України у період кам'яного віку.
2. Суспільне, господарське та духовне життя племен Трипільської культури.
3. Доба бронзи на теренах сучасної України.
4. Кіммерійці. Скіфія. Сарматія.
5. Античні міста-держави у Північному Причорномор'ї.

Література:

- ✓ Аркас М. Історія України-Русі. Санкт-Петербург, 1908. С. 6-15.
- ✓ Бойко О. Історія України: Навч. пос. К., 2005. С. 9-40.
- ✓ Історія України: підручник для студентів неісторичних спеціальностей вищих навчальних закладів / За заг. ред. д.і.н., проф. М.І. Бушина, д.і.н., проф. О.І. Гуржія. Черкаси: ЧДТУ, 2016. С. 6-40.
- ✓ Історія України: Трипільці та трипільська культура // URL: <https://www.youtube.com/watch?v=Ju4HbPttVeQ>
- ✓ Історія України: Хрестоматія / Упоряд. В.М. Литвин; Відп. ред. В.А. Смолій. НАН України. Інститут історії України. К.: Наукова думка, 2013. С. 11-39.
- ✓ Кам'яний вік на території України // URL: <https://www.youtube.com/watch?v=11YLPVeMVsc>
- ✓ Литвин В. Історія України: підручник / Відп. ред. В. Смолій. НАН України. Інститут історії України. К.: Наукова думка, 2013. С. 9-35.
- ✓ Остафійчук В.Ф. Історія України: сучасне бачення: навч. посіб. К.: Знання-Прес, 2006. С. 14-42.
- ✓ Світлична В. Історія України. К.: Каравела, 2000. С. 10-33.
- ✓ Субтельний О. Україна: історія. К.: Либіль, 1991. С. 17-29.
- ✓ Плохій С. Брама Європи: історія України від скіфських воєн до незалежності. Харків: Клуб сімейного дозвілля, 2016. С.28-50.
- ✓ Червінський В.І. Історія України: джерельний літопис. К.: ДП. «Дирекція ФВД», 2008. С. 7-25.

Тема 2. Княжа доба

1. Передумови утворення Київської Русі. Походження етноніму «Русь».
2. Основні етапи розвитку Давньоруської держави та їх характеристика.
3. Реформи князя Володимира Великого та їх наслідки.
4. Політика князя Ярослава Мудрого: Київська Русь у zenіті могутності.
5. Міжнародні зв'язки і місце Руської держави в історії тогочасної Європи.
6. Причини та наслідки феодалної роздробленості Київської Русі.

7. Виникнення та зміцнення Галицько-Волинського князівства. Роман Мстиславович.
8. Зростання могутності Галицько-Волинської держави за часів князування Данила Галицького.

Література:

- ✓ Аркас М. Історія України-Русі. Санкт-Петербург, 1908. С. 16-93.
- ✓ Бойко О. Історія України: Навч. пос. К., 2005. С. 41-96.
- ✓ Історія України: підручник для студентів неісторичних спеціальностей вищих навчальних закладів / За заг. ред. д.і.н., проф. М.І. Бушина, д.і.н., проф. О.І. Гуржія; Черкаси: ЧДТУ, 2016. С. 41-67.
- ✓ Історія України: Хрестоматія / Упоряд. В.М. Литвин; Відп. ред. В. А. Смолій. НАН України. Інститут історії України. К.: Наукова думка, 2013. С. 40-114.
- ✓ Литвин В. Історія України: підручник / Відп. ред. В. Смолій. НАН України. Інститут історії України. К.: Наукова думка, 2013. С. 36-98.
- ✓ Остафійчук В.Ф. Історія України: сучасне бачення: навч. посіб. К.: Знання-Прес, 2006. С. 43-74.
- ✓ Плохій С. Брама Європи: історія України від скіфських воєн до незалежності. Харків: Клуб сімейного дозвілля, 2016. С.51-96.
- ✓ Світлична В. Історія України. К.: Каравела, 2000. С. 33-70.
- ✓ Субтельний О. Україна: історія. К.: Либіль, 1991. С. 29-69.
- ✓ Червінський В.І. Історія України: джерельний літопис. К.: ДП. «Дирекція ФВД», 2008. С. 26-99.
- ✓ Набока М., Єрмилко Г. Жінки, що стали першими // URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/29255416.html>;
<https://www.youtube.com/watch?v=fzkO51WSXqI>

Тема 3. Українська козацька держава

1. Суспільно-політичне становище українських земель у складі Великого князівства Литовського та Польського королівства (XIV – перша пол. XVI ст.)
2. Визначте наслідки Люблінської унії для України.
3. Суть і наслідки Берестейської унії 1596 р.
4. Поява українського козацтва: причини, умови та джерела формування.
5. Визвольна війна 1648-1657 рр.: причини, привід та рушійні сили.
6. Формування Козацької держави: територія, адміністративно-територіальний устрій, державний апарат.
7. Характерні риси періоду «Руїни».
8. Основні напрями політики І.Мазепи.
9. Суть і значення Конституції П.Орлика.

Література:

- ✓ Аркас М. Історія України-Русі. Санкт-Петербург, 1908. С. 94-351.
- ✓ Бойко О. Історія України: Навч. пос. К., 2005. С. 97-191.

- ✓ Історія України: підручник для студентів неісторичних спеціальностей вищих навчальних закладів / За заг. ред. д.і.н., проф. М.І. Бушина, д.і.н., проф. О.І. Гуржія; Черкаси: ЧДТУ, 2016. С. 68-126.
- ✓ Історія України: Хрестоматія / Упоряд. В.М. Литвин; Відп. ред. В. А. Смолій. НАН України. Інститут історії України. К.: Наукова думка, 2013. С. 115-277.
- ✓ Литвин В. Історія України: підручник / Відп. ред. В. Смолій. НАН України. Інститут історії України. К.: Наукова думка, 2013. С. 99-268.
- ✓ Остафійчук В.Ф. Історія України: сучасне бачення: навч. посіб. К.: Знання-Прес, 2006. С. 75-157.
- ✓ Плохій С. Брама Європи: історія України від скіфських воєн до незалежності. Харків: Клуб сімейного дозвілля, 2016. С.97-180.
- ✓ Світлична В. Історія України. К.: Каравела, 2000. С. 70-132.
- ✓ Субтельний О. Україна: історія. К.: Либіль, 1991. С. 69-145.
- ✓ Червінський В.І. Історія України: джерельний літопис. К.: ДП. «Дирекція ФВД», 2008. С. 100-210.

Тема 4. Під імперською владою: Україна кінці XVIII – на початку XX ст.)

1. Адміністративно-територіальний устрій та регіональний поділ українських земель у складі іноземних держав.
2. Становище українців складі Російської та Австрійської імперій на середину XIX ст.: спільні і відмінні риси.
3. Початок національного відродження. Кирило-Мефодіївське товариство. «Руська трійця».
4. Реформи 60-70-х років XIX ст. в Російській імперії, їх економічні, політичні та соціальні наслідки.
5. Революція 1848–1849 рр. та піднесення суспільно-політичного та національного руху на західноукраїнських землях в другій пол. XIX ст.
6. Активізація суспільно-політичного життя в Україні в кінці XIX – початку XX ст. Поява перших політичних партій.

Література:

- ✓ Аркас М. Історія України-Русі. Санкт-Петербург, 1908. С. 352-368.
- ✓ Бойко О. Історія України: Навч. пос. К., 2005. С. 213-320.
- ✓ Грицак Я. Й. Нарис історії України: формування модерної української нації XIX–XX ст.: навч. посібник. К. : Генеза, 2000. С.16-101.
- ✓ Історія України: підручник для студентів неісторичних спеціальностей вищих навчальних закладів / За заг. ред. д.і.н., проф. М.І. Бушина, д.і.н., проф. О.І. Гуржія; Черкаси: ЧДТУ, 2016. С. 127-245.
- ✓ Історія України: Хрестоматія / Упоряд. В. М. Литвин; Відп. ред. В. А. Смолій. НАН України. Інститут історії України. К., 2013. С. 278-477.
- ✓ Литвин В. Історія України: підручник / Відп. ред. В. Смолій. НАН України. Інститут історії України. К.: Наукова думка, 2013. С. 329-413.

- ✓ Остафійчук В.Ф. Історія України: сучасне бачення: навч. посіб. К.: Знання-Прес, 2006. С. 158-202.
- ✓ Плохій С. Брама Європи: історія України від скіфських воєн до незалежності. Харків: Клуб сімейного дозвілля, 2016. С.181-262.
- ✓ Світлична В. Історія України. К.: Каравела, 2000. С. 150-187.
- ✓ Субтельний О. Україна: історія. К.: Либіль, 1991. С. 183-272.
- ✓ Червінський В.І. Історія України: джерельний літопис. К.: ДП. «Дирекція ФВД», 2008. С. 210-363.

Тема 5. Українська національна революція 1917–1920 рр.: відродження української державності

1. Лютнева революція в Росії та її наслідки для України.
2. Внутрішня політика УЦР, її взаємини з Тимчасовим урядом, I, II, III Універсали Центральної Ради.
3. Стратегічні плани більшовицької Росії щодо України.
4. IV Універсал ЦР: проголошення незалежності УНР. Державотворча діяльність УЦР.
5. Українська держава Павла Скоропадського: успіхи та прорахунки.
6. Воєнно-політична ситуація в Україні у кінці 1918 – початку 1919 р. Політика державного будівництва Директорії.
7. Обставини проголошення Західноукраїнської народної республіки, її внутрішня та зовнішня політика.

Література:

- ✓ Бойко О. Історія України: Навч. пос. К., 2005. С. 321-371.
- ✓ Грицак Я. Й. Нарис історії України: формування модерної української нації XIX–XX ст.: навч. посібник. К. : Генеза, 2000. С.102-165.
- ✓ Дорошенко Д. Історія України, 1917–1923: документально-наукове видання. В 2-х т. Т. 1: Доба Центральної Ради / Упорядн., авт. передм. та комент. К.Ю. Галушко. К.: Темпора, 2002. С. 51-69, 127-143, 189-235.
- ✓ Дорошенко Д. Історія України, 1917–1923: документально-наукове видання. В 2-х т. Т. 2: Українська Гетьманська Держава 1918 року / Упорядн. К.Ю. Галушко. К.: Темпора, 2002. С. 19-81, 161-217, 279-295.
- ✓ Історія України: підручник для студентів неісторичних спеціальностей вищих навчальних закладів / За заг. ред. д.і.н., проф. М.І. Бушина, д.і.н., проф. О.І. Гуржія; Черкаси: ЧДТУ, 2016. С. 246-331.
- ✓ Історія України: Хрестоматія / Упоряд. В. М. Литвин; Відп. ред. В.А. Смолій. НАН України. Інститут історії України. К., 2013. С. 478-577.
- ✓ Литвин В. Історія України: підручник / Відп. ред. В. Смолій. НАН України. Інститут історії України. К.: Наукова думка, 2013. С. 494-542.
- ✓ Остафійчук В.Ф. Історія України: сучасне бачення: навч. посіб. К.: Знання-Прес, 2006. С. 203-238.
- ✓ Плохій С. Брама Європи: історія України від скіфських воєн до незалежності. Харків: Клуб сімейного дозвілля, 2016. С.263-296.

- ✓ Світлична В. Історія України. К.: Каравела, 2000. С. 187-217.
- ✓ Субтельний О. Україна: історія. К.: Либіль, 1991. С. 295-332.
- ✓ Червінський В.І. Історія України: джерельний літопис. К.: ДП. «Дирекція ФВД», 2008. С. 364-458.

Тема 6. Україна у період між двома світовими війнами

1. Встановлення радянської в Україні та соціально-економічна політика більшовиків. Голодомор 1921-1923 рр.
2. Обставини входження УСРР до складу СРСР.
3. Індустріалізація та колективізація. Голодомор 1932–1933 рр.
4. Політика «українізації» та причини її згортання.
5. Утвердження тоталітарного режиму в СРСР, його наслідки для України.
6. Становище західноукраїнських земель під владою Польщі, Румунії та Чехословаччини.
7. Історичні обставини проголошення незалежності Карпатської України (1938–1939).

Література:

- ✓ Бойко О. Історія України: Навч. пос. К., 2005. С. 372-438.
- ✓ Грицак Я.Й. Нарис історії України: формування модерної української нації XIX–XX ст.: навч. посібник. К.: Генеза, 2000. С.166-209.
- ✓ Історія України: підручник для студентів неісторичних спеціальностей вищих навчальних закладів / За заг. ред. д.і.н., проф. М.І. Бушина, д.і.н., проф. О.І. Гуржія; Черкаси: ЧДТУ, 2016. С. 332-403.
- ✓ Історія України: Хрестоматія / Упоряд. В.М. Литвин; Відп. ред. В.А. Смолій. НАН України. Інститут історії України. К.: Наукова думка, 2013. С. 578-699.
- ✓ Литвин В. Історія України: підручник / Відп. ред. В. Смолій. НАН України. Інститут історії України. К.: Наукова думка, 2013. С. 543-653.
- ✓ Остафійчук В.Ф. Історія України: сучасне бачення: навч. посіб. К.: Знання-Прес, 2006. С. 240-284.
- ✓ Плохій С. Брама Європи: історія України від скіфських воєн до незалежності. Харків: Клуб сімейного дозвілля, 2016. С.296-318.
- ✓ Світлична В. Історія України. К.: Каравела, 2000. С. 218-250.
- ✓ Субтельний О. Україна: історія. К.: Либіль, 1991. С. 332-369.
- ✓ Червінський В.І. Історія України: джерельний літопис. К.: ДП. «Дирекція ФВД», 2008. С. 459-516.

Тема 7. Радянський період в історії України

1. Українське питання напередодні та на початку Другої світової війни.
2. Напад фашистської Німеччини на Радянський Союз.
3. Окупаційний режим в Україні. Основні течії руху опору в Україні.
4. Звільнення українських земель від нацистів. Наслідки Другої світової війни для України.

5. Особливості повоєнної відбудови, адміністративно-територіальні зміни та суспільно-політичне життя.
6. Україна у 1950-х – 1980-х рр.: наростання кризових явищ.

Література:

- ✓ Бойко О. Історія України: Навч. пос. К., 2005. С. 442-565.
- ✓ Грицак Я. Й. Нарис історії України: формування модерної української нації XIX–XX ст.: навч. посібник. К.: Генеза, 2000. С.210-297.
- ✓ Історія України: підручник для студентів неісторичних спеціальностей вищих навчальних закладів / За заг. ред. д.і.н., проф. М.І. Бушина, д.і.н., проф. О.І. Гуржія; Черкаси: ЧДТУ, 2016. С. 404-504.
- ✓ Історія України: Хрестоматія / Упоряд. В.М. Литвин; Відп. ред. В.А. Смолій. НАН України. Інститут історії України. К.: Наукова думка, 2013. С. 700-910.
- ✓ Литвин В. Історія України: підручник / Відп. ред. В. Смолій. НАН України. Інститут історії України. К.: Наукова думка, 2013. С.658-815.
- ✓ Остафійчук В.Ф. Історія України: сучасне бачення: навч. посіб. К.: Знання-Прес, 2006. С. 285-374.
- ✓ Плохій С. Брама Європи: історія України від скіфських воєн до незалежності. Харків: Клуб сімейного дозвілля, 2016. С.319-394.
- ✓ Світлична В. Історія України. К.: Каравела, 2000. С. 251-310.
- ✓ Субтельний О. Україна: історія. К.: Либіль, 1991. С. 369-462.
- ✓ Червінський В.І. Історія України: джерельний літопис. К.: ДП. «Дирекція ФВД», 2008. С. 517-672.

Тема 8. Становлення незалежної України

1. Спроби оздоровлення суспільно-політичного життя у період «перебудови».
2. Проголошення незалежності України, припинення існування СРСР.
3. Особливості державотворчих процесів у 1990-х – на початку 2000-х рр.
4. «Помаранчева революція» та її наслідки для українського суспільства.
5. Революція гідності як пік суспільно-політичної кризи.
6. Гібридна війна Росії проти України.
7. Російська збройна агресія на сході України.
8. Україна на сучасному етапі: здобутки, проблеми і перспективи.

Література:

- ✓ Бойко О. Історія України: Навч. пос. К., 2005. С. 566-647.
- ✓ Грицак Я. Й. Нарис історії України: формування модерної української нації XIX–XX ст.: навч. посібник. К.: Генеза, 2000. С.297-320.
- ✓ Історія України: підручник для студентів неісторичних спеціальностей вищих навчальних закладів / За заг. ред. д.і.н., проф. М.І. Бушина, д.і.н., проф. О.І. Гуржія; Черкаси: ЧДТУ, 2016. С. 505-640.
- ✓ Історія України: Хрестоматія / Упоряд. В.М. Литвин; Відп. ред. В.А. Смолій. НАН України. Інститут історії України. К., 2013. С. 912-1003.

- ✓ Литвин В. Історія України: підручник / Відп. ред. В. Смолій. НАН України. Інститут історії України. К.: Наукова думка, 2013. С. 816-875.
- ✓ Остафійчук В.Ф. Історія України: сучасне бачення: навч. посіб. К.: Знання-Прес, 2006. С. 375-403.
- ✓ Плохій С. Брама Європи: історія України від скіфських воєн до незалежності. Харків: Клуб сімейного дозвілля, 2016. С.395-454.
- ✓ Світлична В. Історія України. К.: Каравела, 2000. С. 312-355.
- ✓ Червінський В.І. Історія України: джерельний літопис. К.: ДП. «Дирекція ФВД», 2008. С. 673-769.

II семестр

Тема 9. Стародавня культура України

1. Поняття культури, її функції та форми.
2. Сутність і національні особливості української культури.
3. Прадавня українська культура. Найдавніші пам'ятки.
4. Трипільська культура та її та її роль у становленні української культури.
5. Кіммерійці як продовжувачі трипільської культури.

Література:

- ✓ Богуцький Ю.П., Андрущенко В.П. Українська культура у європейському контексті. К.: Знання, 2007. С.13-28.
- ✓ Бокань В., Польовий Л. Історія культури України: навч.посібник. К.: МАУП, 2002. С. 4-22.
- ✓ Децинський Л.Є., Терський С.В., Зінкевич Р.Д., Денісов Я.Я. Історія української та зарубіжної культури. Підручник. Львів: Видавництво «Бескид Біт», 2008. С. 5-73.
- ✓ Історія світової культури: навч. посібник / [кер. авт. колект. Л.Т. Левчук]. К.: Центр учбової літератури, 2010. С. 5-26.
- ✓ Історія України: Трипільці та трипільська культура // URL: <https://www.youtube.com/watch?v=Ju4HbPttVeQ>
- ✓ Історія української культури. Навч. посіб./ За ред. О.Ю. Павлової К.: Центр учбової літератури, 2012. С. 9-40, 86-120.
- ✓ Історія української культури: Курс лекцій / [під заг. ред. доктора історичних наук С.О.Костилюєвої]. К.: «Політехніка», 2010. С. 7-56.
- ✓ Кам'яний вік на території України // URL: <https://www.youtube.com/watch?v=11YLPVeMVsc>
- ✓ Кордон М.В. Українська та зарубіжна культура: курс лекцій. К.: ЦНЛ, 2005. С. 4-23, 278-288.
- ✓ Костенко І., Халуца І. Сім чудес Трипільської культури. Як жили і куди поділися трипільці? // URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/trypilska-kultura-ukrayina/31078240.html>
- ✓ Лекції з історії світової та вітчизняної культури / [за ред. проф. А. Яртися та проф. В. Мельника]. Львів: Світ, 2005. С. 4-15, 216-235.

- ✓ Мистецтво українського палеоліту і Трипілля. Фільм Валерія Бебика // URL: <https://www.youtube.com/watch?v=KG-HG0LhxNs>
- ✓ Попович М. Нарис історії культури України. К.: АРТЕК, 1998. С. 22-55.
- ✓ Трипільська культура. Перша і найбільша онлайн база артефактів та інформації про Трипільську культуру // URL: <http://tripillya.com/>

Тема 10. Культура княжої доби

1. Головні ознаки культури княжого періоду.
2. Християнсько-язичницький синкретизм як його світоглядна основа.
3. Особливості релігійного життя.
4. Зародження писемності, освіта і наукові знання.
5. Літературні пам'ятки Київської Русі. «Повчання дітям» Володимира Мономаха, «Слово о полку Ігоревім».
6. Особливості архітектурного будівництва на Русі.
7. Монументальний живопис, станкові твори та мініатюри.
8. Давньоруська культурна спадщина у східноєвропейському ареалі культурних традицій.

Література:

- ✓ Богуцький Ю.П., Андрущенко В.П. Українська культура у європейському контексті. К.: Знання, 2007. С. 47-90.
- ✓ Бокань В., Польовий Л. Історія культури України: навч. посібник. К.: МАУП, 2002. С. 24-51.
- ✓ Децинський Л.Є., Терський С.В., Зінкевич Р.Д., Денісов Я.Я. Історія української та зарубіжної культури. Підручник. Львів: Видавництво «Бескид Біт», 2008. С. 97-113.
- ✓ Історія української культури. Навч. посіб./ За ред. О.Ю. Павлової К.: Центр учбової літератури, 2012. С. 121-156.
- ✓ Історія української культури: Курс лекцій / [під заг. ред. доктора історичних наук С.О.Костилюєвої]. К.: «Політехніка», 2010. С. 57-102.
- ✓ Кордон М.В. Українська та зарубіжна культура: курс лекцій. К.: ЦНЛ, 2005. С. 289-311.
- ✓ Лекції з історії світової та вітчизняної культури / [за ред. проф. А. Яртися та проф. В. Мельника]. Львів: Світ, 2005. С.236-258.
- ✓ Національний заповідник «Софія Київська» / URL: <https://st-sophia.org.ua/uk/golovna/>
- ✓ Попович М. Нарис історії культури України. К.: АРТЕК, 1998. С. 56-119.

Тема 11. Українська культура епохи Відродження (XIV-XVII ст.). Козацька культура

1. Ренесанс в європейській та українській культурі: загальна характеристика, ідейні та естетичні засади.
2. Особливості культурної еволюції України у складі Великого князівства Литовського.

3. Правовий та мовний статус. Писемність, література.
4. Україна у складі Речі Посполитої. Релігійне протистояння.
5. Братський рух: підтримка шкільництва, розвитку української філології, книгописання та книгодрукування. Києво-Могилянська колегія (академія).
6. Церковна культура: перекладна та полемічна література, греко-православне богослужіння.
7. Утвердження бароко в українській архітектурі та мистецтві.
8. Музика відродження та бароко.
9. Самобутні риси української культури козацької доби.

Література:

- ✓ Богуцький Ю.П., Андрущенко В.П. Українська культура у європейському контексті. К.: Знання, 2007. 91-135.
- ✓ Бокань В., Польовий Л. Історія культури України: навч. посібник. К.: МАУП, 2002. С. 52-79.
- ✓ Бухало О. Пересопницьке Євангеліє: як починалася українська літературна мова? // URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/blog-history-46152610>
- ✓ Дещинський Л.Є., Терський С.В., Зінкевич Р.Д., Денісов Я.Я. Історія української та зарубіжної культури. Підручник. Львів: Видавництво «Бескид Біт», 2008. С. 126-155.
- ✓ Історія світової культури : навч. посібник / [кер. авт. колект. Л. Т. Левчук]. К.: Центр учбової літератури, 2010. С. 273-327.
- ✓ Історія української культури. Навч. посіб./ За ред. О.Ю. Павлової К.: Центр учбової літератури, 2012. С.158-175.
- ✓ Історія української культури: Курс лекцій / [під заг. ред. доктора історичних наук С.О.Костилюєвої]. К.: «Політехніка», 2010. С. 103-133.
- ✓ Кордон М.В. Українська та зарубіжна культура: курс лекцій. К.: ЦНЛ, 2005. С. 312-344.
- ✓ Лекції з історії світової та вітчизняної культури / [за ред. проф. А. Яртися та проф. В. Мельника]. Львів: Світ, 2005. С. 259-272.
- ✓ Литвин В. Історія України: підручник / Відп. ред. В. Смолій. НАН України. Інститут історії України. К.: Наукова думка, 2013. С. 152-155, 277-289.
- ✓ Попович М. Нарис історії культури України. К.: АРТЕК, 1998. С. 120-207.

Тема 12: Епоха Просвітництва в Україні (кін. XVII-XVIII ст.)

1. Особливості культурного розвитку України кін. XVII-XVIII ст.
2. Становлення національної свідомості. Особливості релігійного життя.
3. Унікальність культури Запорізького козацтва.
4. Становлення освітньої системи. Українське Просвітництво. Розвиток науки.
5. Життя і творчість Г.Сковороди.
6. Розвиток літератури. Музична та театральна культура.
7. Феномен українського бароко.

8. Стилєва своєрідність архітектурного й образотворчого мистецтва. Поява класицизму.

Література:

- ✓ Богуцький Ю.П., Андрущенко В.П. Українська культура у європейському контексті. К.: Знання, 2007. С.135-203.
- ✓ Бокань В., Польовий Л. Історія культури України: навч.посібник. К.: МАУП, 2002. С. 80-109.
- ✓ Видатні пам'ятки історії та культури України. Жовківський іконостас Івана Рутковича // URL: https://www.ebk.net.ua/Book/i_u_m/sh_u/part/63.htm
- ✓ Грамота Діонісія: документальне свідчення анексії Української православної церкви // URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-society/2446083-gramota-dionisia-dokumentalne-svidcenna-aneksii-ukrainskoi-pravoslavnoi-cerkvi.html>
- ✓ Децинський Л.Є., Терський С.В., Зінкевич Р.Д., Денісов Я.Я. Історія української та зарубіжної культури. Підручник. Львів: Видавництво «Бескид Біт», 2008. С. 156-179.
- ✓ Історія світової культури : навч. посібник / [кер. авт. колект. Л. Т. Левчук]. К.: Центр учбової літератури, 2010. С. 5-26.
- ✓ Історія української культури. Навч. посіб./ За ред. О.Ю. Павлової К.: Центр учбової літератури, 2012. С. 181-204.
- ✓ Історія української культури: Курс лекцій / [під заг. ред. доктора історичних наук С.О.Костилюєвої]. К.: «Політехніка», 2010. С. 134-161.
- ✓ Кордон М.В. Українська та зарубіжна культура: курс лекцій. К.: ЦНЛ, 2005. С. 345-377.
- ✓ Лекції з історії світової та вітчизняної культури / [за ред. проф. А. Яртися та проф. В. Мельника]. Львів: Світ, 2005. С.273-291.
- ✓ Носков В. Секрети особистих речей Григорія Сковороди // URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/24789492.html>
- ✓ Попович М. Нарис історії культури України. К.: АРТЕК, 1998. С. 208-289.
- ✓ Тишкевич М. Нестор Амбодик-Максимович – український вчений, ботанік і фітотерапевт, який стояв у витоків акушерства URL: <https://uain.press/blogs/nestor-ambodyk-maksymovych-pershyj-likar-akusher-iz-ukrayiny-1106290>

Тема 13: Українська культура доби національного відродження у ХІХ ст.

1. Характерні риси українського національно-культурного відродження ХІХ ст.
2. Формування української інтелігенції та громадсько-просвітницька діяльність українських товариств.
3. Розвиток української освіти, науки та літератури.
4. Формування національної композиторської школи.
5. Український музично-драматичний театр.
6. Етнографічні елементи в образотворчому мистецтві.

7. Розвиток архітектури.

Література:

- ✓ Богуцький Ю.П., Андрущенко В.П. Українська культура у європейському контексті. К.: Знання, 2007. С.204-264.
- ✓ Бокань В., Польовий Л. Історія культури України: навч.посібник. К.: МАУП, 2002. С. 110-141.
- ✓ Дещинський Л.Є., Терський С.В., Зінкевич Р.Д., Денісов Я.Я. Історія української та зарубіжної культури. Підручник. Львів: Видавництво «Бескид Біт», 2008. С. 179-186.
- ✓ Історія української культури. Навч. посіб./ За ред. О.Ю. Павлової. К.: Центр учбової літератури, 2012. 205-228.
- ✓ Історія української культури: Курс лекцій / [під заг. ред. доктора історичних наук С.О.Костилюєвої]. К.: «Політехніка», 2010. С. 162-185.
- ✓ Кордон М.В. Українська та зарубіжна культура: курс лекцій. К.: ЦНЛ, 2005. С. 378-443.
- ✓ Лекції з історії світової та вітчизняної культури / [за ред. проф. А. Яртися та проф. В. Мельника]. Львів: Світ, 2005. С.292-318.
- ✓ Литвин В. Історія України: підручник / Відп. ред. В. Смолій. НАН України. Інститут історії України. К.: Наукова думка, 2013. С. 347-362, 390-414, 430-443.
- ✓ Попович М. Нарис історії культури України. К.: АРТЕК, 1998. С. 290-370.

Тема 14. Культура України перших десятиліть ХХ ст.

1. Особливості культурного розвитку в Україні на зламі століть та в добу Української революції.
2. «Криза мистецтва» на рубежі ХІХ-ХХ ст.: модернізм.
3. Освітній, науковий і технічний рівень в Україні початку новітньої доби.
4. Неоромантизм в українській літературі.
5. Творчі здобутки корифеїв українського театру.
6. Розвиток музичної культури.
7. Модернізм в архітектурі, скульптурі та малярстві.
8. Українське мистецтво у роки визвольних змагань.

Література:

- ✓ Богуцький Ю.П., Андрущенко В.П. Українська культура у європейському контексті. К.: Знання, 2007. С. 265-322.
- ✓ Бокань В., Польовий Л. Історія культури України: навч.посібник. К.: МАУП, 2002. С. 138-150.
- ✓ Дещинський Л.Є., Терський С.В., Зінкевич Р.Д., Денісов Я.Я. Історія української та зарубіжної культури. Підручник. Львів: Видавництво «Бескид Біт», 2008. С. 210-227.

- ✓ Дорошенко Д. Історія України, 1917–1923: документально-наукове видання. В 2-х т. Т. 1: Доба Центральної Ради / Упорядн., авт. передм. та комент. К.Ю. Галушко. К.: Темпора, 2002. С. 271-287.
- ✓ Дорошенко Д. Історія України, 1917–1923: документально-наукове видання. В 2-х т. Т. 2: Українська Гетьманська Держава 1918 року / Упорядн. К.Ю. Галушко. К.: Темпора, 2002. С. 221-257.
- ✓ Історія української культури. Навч. посіб./ За ред. О.Ю. Павлової. К.: Центр учбової літератури, 2012. С. 229-230.
- ✓ Історія української культури: Курс лекцій / [під заг. ред. доктора історичних наук С.О.Костишевої]. К.: «Політехніка», 2010. С. 186-210.
- ✓ Кордон М.В. Українська та зарубіжна культура: курс лекцій. К.: ЦНЛ, 2005. С. 416-443.
- ✓ Лекції з історії світової та вітчизняної культури / [за ред. проф. А. Яртися та проф. В. Мельника]. Львів: Світ, 2005. С.319-320.
- ✓ Попович М. Нарис історії культури України. К.: АРТЕК, 1998. С. 380-535.
- ✓ Українська і зарубіжна культура ХХ століття: навч. посібник / [кер. авт. колект. Меднікова Г.С.]. К.: Знання, 2002. С.57-97.

Тема 15: Розвиток культури України в умовах тоталітарного режиму

1. Українське національно-культурне відродження 1920-х рр.
2. Національна культура в умовах панування радянської ідеології 1930-1950-х років.
3. Соцреалізм як тип тоталітарної культури.
4. Основні напрямки розвитку української культури під час кризи радянської системи у період «застою» 1964-1985 рр.).
5. Український кінематограф.

Література:

- ✓ Богуцький Ю.П., Андрущенко В.П. Українська культура у європейському контексті. К.: Знання, 2007. С. 322-336.
- ✓ Бокань В., Польовий Л. Історія культури України: навч.посібник. К.: МАУП, 2002. С. 151-219.
- ✓ Дещинський Л.Є., Терський С.В., Зінкевич Р.Д., Денісов Я.Я. Історія української та зарубіжної культури. Підручник. Львів: Видавництво «Бескид Біт», 2008. С. 228-239.
- ✓ Історія української культури. Навч. посіб./ За ред. О.Ю. Павлової К.: Центр учбової літератури, 2012. С. 231-257.
- ✓ Історія української культури: Курс лекцій / [під заг. ред. доктора історичних наук С.О.Костишевої]. К.: «Політехніка», 2010. С. 211-248.
- ✓ Кордон М.В. Українська та зарубіжна культура: курс лекції. К.: ЦНЛ, 2005. С. 444-560.
- ✓ Лекції з історії світової та вітчизняної культури / [за ред. проф. А. Яртися та проф. В. Мельника]. Львів: Світ, 2005. С. 321-334.
- ✓ Попович М. Нарис історії культури України. К.: АРТЕК, 1998. С. 536-714.

- ✓ Українська і зарубіжна культура ХХ століття: навч. посібник / [кер. авт. колект. Меднікова Г.С.]. К.: Знання, 2002. С.98-137, 194-207.

Тема 16: Провідні тенденції розвитку сучасної української культури

1. Особливості розвитку української культури незалежної України.
2. Літературні новації.
3. Дегуманізація культури та її прояви в мистецтві ХХ ст.
4. Художній світ техногенної цивілізації.
5. Постмодерністська модель світу в українській та світовій інтерпретаціях.
6. Проблема культурного відчуження: «елітарна культура – народна культура».
7. Нове національно-культурне відродження в добу становлення незалежності України.
8. Інформаційна культура.

Література:

- ✓ Богуцький Ю.П., Андрущенко В.П. Українська культура у європейському контексті. К.: Знання, 2007. С. 346-412.
- ✓ Бокань В., Польовий Л. Історія культури України: навч.посібник. К.: МАУП, 2002. С. 220-244.
- ✓ Дещинський Л.Є., Терський С.В., Зінкевич Р.Д., Денісов Я.Я. Історія української та зарубіжної культури. Підручник. Львів: Видавництво «Бескид Біт», 2008. С. 240-245.
- ✓ Історія української культури. Навч. посіб./ За ред. О.Ю. Павлової. К.: Центр учбової літератури, 2012. С. 259-269.
- ✓ Історія української культури: Курс лекцій / [під заг. ред. доктора історичних наук С.О.Костилюєвої]. К.: «Політехніка», 2010. С. 298-317.
- ✓ Лекції з історії світової та вітчизняної культури / [за ред. проф. А. Яртися та проф. В. Мельника]. Львів: Світ, 2005. С. 338-346.
- ✓ Світлична В. Історія України. К.: Каравела, 2000. С. 336-339.
- ✓ Українська і зарубіжна культура ХХ століття: навч. посібник / [кер. авт. колект. Меднікова Г.С.]. К.: Знання, 2002. С.138-145.

Тема 17: Внесок діаспори в розвиток української культури

1. Джерела та етапи формування української діаспори.
2. Духовна консолідація українців у діаспорі.
3. Художня культура української діаспори.
4. Визначні культурні діячі українського походження за кордоном, їх здобутки та внесок у світову спадщину.

Література:

- ✓ Бевз Т. Сучасна українська діаспора: проблеми і перспективи // URL: https://ipriend.gov.ua/wp-content/uploads/2018/07/bevz_suchasna.pdf
- ✓ Історія української культури. Навч. посіб./ За ред. О.Ю. Павлової. К.: Центр учбової літератури, 2012. С. 271-285.

- ✓ Історія української культури: Курс лекцій / [під заг. ред. доктора історичних наук С.О.Костилюєвої]. К.: «Політехніка», 2010. С. 267-297.
- ✓ Качкан А. Як українська діаспора виборювала незалежність України // URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/27926212.html>
- ✓ Ключковська І. Українська діаспора в об'єктиві сучасності – національно-політичний та духовно-культурний феномен // URL: <https://miok.lviv.ua/?p=379>
- ✓ Лекції з історії світової та вітчизняної культури / [за ред. проф. А. Яртися та проф. В. Мельника]. Львів: Світ, 2005. С. 335-337.
- ✓ Субтельний О. Україна: історія. К.: Либіль, 1991. С. 463-489.

Перелік питань підсумкового контролю

Історія України

1. Предмет і завдання курсу «Історія України». Поняття «історія».
2. Періодизація історії України.
3. Історичні джерела та історіографія історії України.
4. Формування людської цивілізації на території України.
5. Перші етнічні та державні утворення на території України. Кіммерійці, скифи, сармати. Античні міста-держави Північного Причорномор'я. Племена трипільської культури.
6. Походження слов'ян та історичні корені українського народу.
7. Об'єднання східнослов'янських племен і утворення держави з центром у Києві. Походження топоніма «Русь».
8. Становлення Давньоруської держави. Князування Аскольда і Діра (середина IX ст.). Внутрішня і зовнішня політика князів: Олега (882–912), Ігоря (912–945), Ольги (945–964), Святослава (964–972).
9. Піднесення й розквіт Київської Русі за Володимира Великого (980–1015) та Ярослава Мудрого (1019–1054).
10. Хрещення Русі (988) та його історичне значення.
11. Політичний устрій й соціально-економічний розвиток Київської Русі. Організація державної влади. «Руська правда». Основні верстви населення.
12. Політична роздробленість. Історичне значення Київської Русі.
13. Утворення, піднесення й занепад Галицько-Волинського князівства, його роль в історії України.
14. Князь Роман Мстиславович та діяльність Данила Галицького.
15. Перехід українських земель під владу Литви. Виникнення Литовсько-Руської держави.
16. Польсько-литовські політичні унії та їх значення для українських земель.
17. Берестейська церковна унія. Релігійне протистояння.
18. Виникнення козацтва. Запорозька Січ.
19. Боротьба козаків проти турків і татар.
20. Визвольна війна під проводом Богдана Хмельницького 1648–1657 рр.
21. Причини, характер, періодизація Визвольної війни 1648–1657 рр.
22. Формування Козацької держави: територія, адміністративно-територіальний устрій, органи влади, господарсько-фінансова політика.
23. Зовнішня політика Б. Хмельницького.
24. Переяславська угода та Березневі статті 1654 р. і їх наслідки для України.
25. Іван Виговський і початок громадянської війни. «Переяславські статті» Ю. Хмельницького 1659 р.
26. Андрусівське перемир'я 1667 р. «Вічний мир» 1686 р.
27. Боротьба козацької старшини за владу. П. Дорошенко.
28. Гетьман І. Мазепа. Спроба визволення з-під московського гніту.

29. Національний та соціальний гніт на Правобережній Україні. Гайдамацький рух.
30. Ліквідація козацької автономії у XVIII ст.
31. Особливості розвитку економіки в Наддніпрянщині у XIX ст. Реформи Олександра II.
32. Національно-культурне відродження в Наддніпрянщині у XIX ст.
33. Кирило-Мефодіївське товариство в історії суспільно-політичного руху України. Т. Шевченко.
34. Вхідження Галичини і Буковини до Австрійської імперії. Політика освіченого абсолютизму Габсбургів (друга пол. XVIII ст.).
35. «Руська трійця» в історії суспільно-політичного руху України.
36. Революція 1848 р. та її значення для Західної України.
37. Активізація національно-політичного руху в Західній Україні в другій половині XIX ст.: громадівство, народництво; москвофільство, народовство.
38. Створення, програмні документи та діяльність українських політичних партій (наприкінці XVIII – на початку XX ст.).
39. Україна у Першій світовій війні.
40. Лютнева революція в Росії та її значення для України. Утворення Української Центральної Ради. М. Грушевський. В. Винниченко.
41. Проголошення УНР та політика Центральної Ради. Війна радянської Росії проти УНР.
42. Гетьманат П. Скоропадського. Директорія УНР. С. Петлюра.
43. Проголошення Західноукраїнської народної республіки, її внутрішня і зовнішня політика. Є. Петрушевич. К. Левицький.
44. Причини поразки та уроки національної революції 1917–1921 рр.
45. Соціально-економічна політика радянської влади. Утворення СРСР. Голод 1921–1922 рр.
46. Індустріалізація, колективізація УСРР: їх особливості та наслідки.
47. Голодомор 1932–1933 рр.
48. Політика українізації. «Розстріляне відродження».
49. Політика Польщі в Західній Україні у міжвоєнний період (1920–1939 рр.).
50. Боротьба за Українську самостійну соборну державу: Є. Коновалець. С. Бандера. А. Мельник.
51. Українські землі в складі Румунії та Чехословаччини у міжвоєнний період. Карпатська Україна (1938–1939 рр.). А. Волошин.
52. Радянсько-німецький альянс 1939 р. Приєднання Західної України до УРСР.
53. Німецький окупаційний режим. Рух Опору. УПА і радянські партизани.
54. Післявоєнна відбудова. Нова хвиля масових репресій. Десталінізація. Спроби економічних реформ.
55. Національна та соціальна політика радянської влади (1964–1985 рр.). Шістдесятники. Дисидентський рух.

56. Активізація громадсько-політичного й національного життя у другій половині 1980-х років. Українська гельсінська спілка. Відновлення УГКЦ.
57. Чорнобильська катастрофа та її вплив на активізацію національного руху.
58. Горбачовська перебудова та її наслідки. Формування багатопартійної системи.
59. Створення та діяльність Народного Руху України та нових політичних партій.
60. Вибори до Верховної Ради СРСР та УРСР 1990 р. Декларація про державний суверенітет. Акт про незалежність України.
61. Конституційний процес. Прийняття Конституції незалежної України 28 червня 1996 р.
62. Специфіка взаємодії культури і суспільства в умовах перехідного періоду. Характерні ознаки релігійного життя незалежної України.
63. Формування концепції зовнішньополітичного курсу. Україна і СНД. Західний напрям зовнішньої політики України періоду незалежності.
64. Початок державотворчих процесів незалежної України. Президентство Л.Кравчука, Л.Кучми,
65. «Помаранчева революція» 2004 р.: здобутки та втрати. Президент В.Ющенко.
66. Революція гідності як пік суспільно-політичної кризи. В.Янукович.
67. Президентство П.Порошенка: досягнення і прорахунки.
68. Гібридна війна росії проти України.
69. Президентство В. Зеленського
70. Початок повномасштабної російсько-української війни.
71. Взаємини України із західними державами в умовах російської війни проти України.
72. Україна на сучасному етапі: здобутки, проблеми і перспективи.

Історія української культури

1. Сутність поняття культури, її функції та форми.
2. Феномен української культури. Національна культура українців. Українська ментальність.
3. Архаїчна культура, її головні риси. Найдавніші пам'ятки палеолітичного мистецтва на території України.
4. Трипільська культура та її досягнення.
5. Взаємовплив культур (скіфська, антична, слов'янська) на праукраїнських землях. Культура антів.
6. Періодизація середньовічної культури.
7. Характерні риси та особливості розвитку культури Київської Русі.
8. Особливості релігійного життя княжої України.
9. Християнсько-язичницький синкретизм як його світоглядна основа.
10. Початок писемності, освіти і наукових знань на Русі.
11. Розвиток літератури в Київській Русі.

12. Архітектурні пам'ятки, живопис, станкові твори та мініатюри періоду Київської Русі.
13. Особливості розвитку культури Галицько-Волинського князівства.
14. Ренесанс у європейській культурі. Особливості розвитку української культури в епоху Відродження.
15. Сутність Реформації та її вплив на розвиток культури.
16. Культурний розвиток України у складі Великого князівства Литовського. Правовий та мовний статус. Писемність, література.
17. Україна у складі Речі Посполитої: братський рух та його культурні здобутки.
18. Розвиток книгописання та книгодрукування на українських землях у XIV–XVII ст. Києво-Могилянська академія.
19. Перекладна та полемічна література литовсько-польського періоду в Україні. Місце Ренесансу в світовій та вітчизняній культурі.
20. Утвердження бароко в українській архітектурі та мистецтві. Музика Відродження та бароко.
21. Козацька культура.
22. Особливості культурного розвитку України другої половини XVII–XVIII століття. Становлення національної свідомості.
23. Особливості релігійного життя на українських землях др. пол. XVII–XVIII ст.
24. Унікальність культури Запорізького козацтва.
25. Становлення освітньої системи в Україні. Розвиток науки в Україні в епоху Просвітництва.
26. Життя і творчість Г. Сковороди. Розвиток літератури у др. пол. XVII–XVIII ст.
27. Музична та театральна культура України епохи Просвітництва.
28. Українське бароко. Сильова своєрідність архітектурного й образотворчого мистецтва. Поява класицизму.
29. Особливості національно-культурного Відродження на українських землях у XIX ст.
30. Формування української інтелігенції та громадсько-просвітницька діяльність українських товариств на початку Нової доби. Кирило-Мефодіївське товариство.
31. Розвиток української освіти, науки у XIX ст.
32. Тарас Шевченко та становлення нової української літератури.
33. Формування національної композиторської школи та музично-драматичний театр в Україні у XIX ст.
34. Образотворче мистецтво та розвиток архітектури на українських землях у XIX ст.
35. Особливості культурного розвитку в Україні на початку XX ст.
36. Характерні риси європейської та української культури кін. XIX – поч. XX ст.: модернізм.
37. Освітній, науковий і технічний рівень в Україні початку новітньої доби.

38. Неоромантична гуманістична концепція особистості в українській літературі кін. ХІХ– поч. ХХ ст.
39. Творчі здобутки корифеїв українського театру.
40. Розвиток музичної культури на початку новітньої доби.
41. Модернізм в архітектурі, скульптурі та малярстві.
42. Особливості розвитку культури України в умовах тоталітарного режиму.
43. Різноманітність та складність культурних явищ у ХХ ст.
44. Українське національно-культурне відродження 1920-х років.
45. Національна культура в умовах панування радянської ідеології 1930 – 1950-х років.
46. Соцреалізм як тип тоталітарної культури.
47. Культура України під час кризи радянської системи (1960 – 1980-ті роки).
48. Український кінематограф в умовах тоталітаризму.
49. Головні тенденції розвитку української культури після проголошення незалежності.
50. Експансія масової культури та її вплив на сучасне українське суспільство.
51. Літературні новації в Україні в роки незалежності.
52. Зрушення у системі освіти після проголошення незалежності України.
53. Українські досягнення у спорті в роки незалежності.
54. Кіномистецтво, театр і музика незалежної України.
55. Постмодернізм як плюралізм стильових напрямів в сучасному українському мистецтві.
56. Розвиток української культури в умовах російсько-української війни.
57. Українські культурні пам'ятки в період повномасштабної російської агресії в Україні.
58. Джерела та етапи формування української діаспори. Духовна консолідація та збереження етнонаціональної культури українцями в діаспорі.
59. Діяльність української діаспори в Чехії. Іван Пулюй.
60. Австрія – важливий центр розбудови українського інтелектуального життя.
61. Визначні культурні діячі українського походження у Європі, їх внесок у світову спадщину.
62. Східна українська діаспора.
63. Внесок українців Америки у світову та українську культуру.
64. Здобутки української діаспори в Австралії.
65. Масова еміграція українців в

Рекомендована література

Базова

1. Абрамович С.Д., Чікарьова М.Ю. Світова та українська культура. Львів: Світ, 2004. 344 с.
2. Аркас М. Історія України-Русі. К.: Либідь, 1993. 414 с.
3. Богуцький Ю.П., Андрущенко В.П. Українська культура у європейському контексті. К.: Знання, 2007. 679 с.
4. Бойко О. Історія України: навч. пос. К., 2005. 688 с.
5. Бокань В., Польовий Л. Історія культури України: навч. посібник. К.: МАУП, 2002. 256 с.
6. Борисенко В.Й. Курс української історії: 3 найдавніших часів до ХХ ст. Навчальний посібник. К., 1996. 616 с.
7. Грицак Я. Й. Нарис історії України: формування модерної української нації ХІХ–ХХ ст.: навч. посібник. К.: Генеза, 2000. 360 с.
8. Грушевський М.С. Ілюстрована історія України. К.: Золоті ворота, 1990. 526 с.
9. Дещинський Л.Є., Терський С.В., Зінкевич Р.Д., Денісов Я.Я. Історія української та зарубіжної культури. Підручник. Львів: Видавництво «Бескид Біт», 2008. 252с.
10. Дорошенко Д. Історія України, 1917–1923: документально-наукове видання. В 2-х т. Т. 1: Доба Центральної Ради / Упорядн., авт. передм. та комент. К.Ю. Галушко. К.: Темпора, 2002. 320 с.
11. Дорошенко Д. Історія України, 1917–1923: документально-наукове видання. В 2-х т. Т. 2: Українська Гетьманська Держава 1918 року / Упорядн. К.Ю. Галушко. К.: Темпора, 2002. 352 с.
12. Дорошенко Д. Нарис історії України: в 2 т. К.: Глобус, 1991. Т. I: До половини ХVІІ століття. 238 с.
13. Дорошенко Д. Нарис історії України: в 2 т. К.: Глобус, 1991. Т. II: Від половини ХVІІ століття. 349 с.
14. Історія світової культури: навч. посібник / [кер. авт. колект. Л. Т. Левчук]. К.: Центр учбової літератури, 2010. 400 с.
15. Історія світової культури: навч. посібник / [кер. авт. колект. Греченко В.А.]. К.: Літера ЛТД, 2000.
16. Історія України / [В.К. Баран, Я.Й. Грицак, Я.Д. Ісаєвич та ін.; керівник авт. кол. Ю. Зайцев]. Львів: Світ, 1998. 486 с.
17. Історія України: документи, матеріали: посібник / [уклад., комент. В. Ю. Короля]. К.: Академія, 2002. 448 с.
18. Історія України: Нове бачення: навч. посіб. / Під ред. В.А. Смолія; Авт.: В.Ф. Верстюк, О.І. Гуржій, В.М. Даниленко та ін. Вид. 2-е, доп. й перероб. К.: Альтернативи, 2000. 464 с.
19. Історія України: підручник для студентів неісторичних спеціальностей вищих навчальних закладів / [О.М. Бут, М.І. Бушин, Ю.І. Вовк та ін.]; за заг.

- ред. д.і.н., проф. М.І. Бушина, д.і.н., проф. О.І. Гуржія; Черкаси: ЧДТУ, 2016. 644 с.
20. Історія України: Хрестоматія / Упоряд. В.М. Литвин; Відп. ред. В.А. Смолій. НАН України. Інститут історії України. К.: Наукова думка, 2013. 1056 с.
 21. Історія української культури. Навч. посіб./ За ред. О.Ю. Павлової К.: Центр учбової літератури, 2012. 368 с.
 22. Історія української культури: Курс лекцій / [під заг. ред. доктора історичних наук С.О. Костилюєвої]. К.: «Політехніка», 2010. 334 с.
 23. Історія української культури: навчальний посібник / Н.Д.Пальм, Т.Є.Гетало. Х.: Вид. ХНЕУ, 2013. 296 с.
 24. Історія української та зарубіжної культури: навч. посібник / [кер. авт. колект. Білик Б. І.]. К.: Вища школа, 1999. 326 с.
 25. Кордон М. В. Українська та зарубіжна культура: курс лекцій. К.: ЦНЛ, 2005. 584 с.
 26. Кульчицький В.С., Настюк М.І., Тищик Б.Й. Історія держави і права України. Львів, 1996. 296 с.
 27. Лавріненко Ю. Розстріляне відродження. Антологія 1917–1933. Поезія – проза – драма – есей. К.: Смолоскип, 2004. 992 с.
 28. Лекції з історії світової та вітчизняної культури / [за ред. проф. А. Яртися та проф. В. Мельника]. Львів: Світ, 2005. 568 с.
 29. Литвин В. Історія України: підручник / Відп. ред. В. Смолій. НАН України. Інститут історії України. К.: Наукова думка, 2013. 991 с.
 30. Малик Я., Вол Б., Чуприна В. Історія української державності. Львів, 1995. 248 с.
 31. Нагаєвський І. Історія української держави двадцятого століття. К.: Український письменник, 1993. 412 с.
 32. Остафійчук В.Ф. Історія України: сучасне бачення: навч. посіб. К.: Знання-Прес, 2006. 422 с.
 33. Пасічник М. С. Історія України: державницькі процеси, розвиток культури та політичні перспективи : навч. посіб. К.: Знання, 2006. 735 с.
 34. Підкова І., Шуст Р. Довідник з історії України (А-Я). К.: Генеза, 2002. 1136 с.
 35. Плохій С. Брама Європи: історія України від скіфських воєн до незалежності. Харків: Клуб сімейного дозвілля, 2016. 432 с.
 36. Plochy S. The Gates of Europe: a History of Ukraine. New York: Basic Books, A Member of the Perseus Books Group, 2015. 432 p.
 37. Подольська Є.А. Культурологія / Є.А. Подольська, В. Д. Лихвар, К.А. Іванова. К.: ЦНТІ, 2005. 392 с.
 38. Попович М. Нарис історії культури України. К.: АРТЕК, 1998. 728 с.
 39. Світлична В. Історія України. К.: Каравела, 2000. 398 с.
 40. Субтельний О. Україна: історія. К.: Либіль, 1991. 510 с.
 41. Україна в ХХ столітті (1900–2000): зб. документів і матеріалів. К.: Вища школа, 2000. 351 с.
 42. Українська і зарубіжна культура ХХ століття: навч. посібник / [кер. авт. колект. Меднікова Г.С.]. К.: Знання, 2002. 214 с.

43. Українська і зарубіжна культура ХХ: навч. посібник / [кер. авт. колект. Кордон М.В., Муляр В.І.]. Житомир: ЖІТІ, 2003. 426 с.
44. Червінський В.І. Історія України: джерельний літопис. К.: ДП. «Дирекція ФВД», 2008. 800 с.
45. Черкашина Н.К. Історія України: від давніх часів до сьогодення: навч. посібник / Н. К. Черкашина, О. І. Дідківська. Житомир: ЖДТУ, 2004. 372 с.
46. Яворницький Д.І. Історія запорізьких козаків: у 3 т. Т. 1 / Д.І. Яворницький. К.: Наукова думка, 1990. 596 с.
47. Яворницький Д.І. Історія запорізьких козаків: у 3 т. Т. 2 / Д.І. Яворницький. К.: Наукова думка, 1990. 566 с.
48. Яворницький Д.І. Історія запорізьких козаків: у 3 т. Т. 3 / Д.І. Яворницький. К.: Наукова думка, 1993. 586 с.
49. Яковенко Н. Нарис історії середньовічної та ранньомодерної України. К.: Критика, 2006. 584 с.

Додаткова

1. Абліцов В. Галактика «Україна». Українська діаспора: видатні постаті / В.Г. Абліцов. К.: КИТ, 2007. 436 с.
2. Борщак І. Іван Мазепа: життя й пориви великого гетьмана / Ілько Борщак, Рене Мартель. К.: Радян. письменник, 1991. 316 с.
3. Брайчевський М. Ю. Походження Русі. К.: Наук. думка, 1968. 224 с.
4. Великий українець: матеріали з життя та діяльності М.С. Грушевського. К.: Веселка, 1992. 551 с.
5. Волковинський В. Нестор Махно: легенди і реальність. К.: Перліт продакшн ЛТД, 1994. 256 с.
6. Волковинський В. Революційний тероризм в російській імперії і Україна / В.М. Волковинський, І.В. Ніконова. К., 2006. 415 с.
7. Голобуцький В. О. Запорозьке козацтво. К.: Вища школа, 1994. 539 с.
8. Донцов Д. Рік 1918, Київ. К.: Темпора, 2002. 208 с.
9. Журавльов Д. В. Мазепа. Харків : Фоліо, 2007. 382 с.
10. Залізник Л.Л. Первісна історія України : навч. Посібник. К.: Вища школа, 1999. 263 с.
11. Історичні постаті України. Одеса: Маяк, 1993. 384 с.
12. Корноненко С.В. Українська революція: навч. посіб. / С.В. Корноненко, А.Г. Морозов, О.П. Реєнт. Вінниця: Фоліант, 2004. 434 с.
13. Кульчицький С.В. Володимир Винниченко / С. Кульчицький, В. Солдатенко. К.: Альтернативи, 2005. 376 с.
14. Лазебник С.Ю. Роман з діаспорою: історія і сьогодення взаємовідносин. К.: Істина, 2012. 191 с.
15. Литвин М.Р. Науменко К.Є. Історія ЗУНР. Львів: «ОЛПР», 1995. 368 с.
16. Мазепа І.П. Україна в огні й бурі революції 1917–1921. Дніпропетровськ: Січ, 2002. 336 с.
17. Плохій С. Наливайкова віра. Козацтво і релігія в ранньомодерній Україні. К.: Критика, 2005. 496 с.

18. Попок А.А. Історична батьківщина - діаспора: європейський досвід взаємин / А.А. Попок, С.Ю. Лазебник; Українська всесвітня координаційна рада. К.: Альтерпрес, 2003. 152 с.
19. Реєнт О.П. Усі гетьмани України / О.П. Реєнт, І.А. Коляда. Харків: Фоліо, 2007. 416 с.
20. Ричка В. Княгиня Ольга / Володимир Ричка. К.: Альтернативи, 2004. 336 с.
21. Смолій В.А. Богдан Хмельницький / В.А. Смолій, В.С. Степанков. К.: Либідь, 1993. 504 с.
22. Україна крізь віки. У 15-ти тт. Т. 1: Бунятян К.П., Мурзін В.Ю., Симоненко О.В. На світанку історії / За заг. ред. В. Смолія. НАН України. Інститут археології, Інститут історії України. К.: Альтернативи, 1998. 335 с.
23. Україна крізь віки. У 15-ти тт. Т. 10: Рубльов О.С., Реєнт О.П. Українські визвольні змагання 1917–1921 рр. К.: Альтернативи, 1999. 320 с.
24. Україна крізь віки. У 15-ти тт. Т. 11: Кульчицький С. В. Україна між двома війнами (1921-1939 рр.) К.: Альтернативи, 1999. 336 с.
25. Україна крізь віки. У 15-ти тт. Т. 12: Коваль М. В. Україна в Другій світовій і Великій Вітчизняній війнах (1939–1945 рр.). К.: Альтернативи, 1999. 336 с.
26. Україна крізь віки. У 15-ти тт. Т. 13: Баран В.К., Даниленко В.М. Україна в умовах системної кризи (1946–1980-і рр.). К.: Альтернативи, 1999. 304 с.
27. Україна крізь віки. У 15-ти тт. Т. 14 : Литвин В.М. Україна на межі тисячоліть (1991-2000 рр.). К.: Альтернативи, 2000. 260 с.
28. Україна крізь віки. У 15-ти тт. Т. 15. Трощинський В. П., Шевченко А. А. Українці в світі. К.: Альтернативи, 1999. 352 с.
29. Україна крізь віки. У 15-ти тт. Т. 2: Крижицький С.Д., Зубар В.М., Русяєва А.С. Античні держави Північного Причорномор'я. К.: Альтернативи, 1998. 352 с.
30. Україна крізь віки. У 15-ти тт. Т. 3: Баран В.Д. Давні слов'яни. К.: Альтернативи, 1998. 336 с.
31. Україна крізь віки. У 15-ти тт. Т. 4: Толочко О.П., Толочко П.П. Київська Русь. К.: Альтернативи, 1998. 352 с.
32. Україна крізь віки. У 15-ти тт. Т. 5: Котляр М.Ф. Галицько-Волинська Русь. К.: Альтернативи, 1998. 336 с.
33. Україна крізь віки. У 15-ти тт. Т. 6: Русина О.В. Україна під татарами і Литвою. К.: Альтернативи, 1999. 320 с.
34. Україна крізь віки. У 15-ти тт. Т. 7: Смолій В.А., Степанков В.С. Українська національна революція XVII ст. (1648–1676 рр). К.: Альтернативи, 1999. 352 с.
35. Україна крізь віки. У 15-ти тт. Т. 8: Гуржій О.І., Чухліб Т. Гетьманська Україна. К.: Альтернативи, 1999. 304 с.
36. Україна крізь віки. У 15-ти тт. Т. 9: Сарбей В.Г. Національне відродження України. К.: Альтернативи, 1999. 336 с.
37. Яковенко Н. Вступ до історії. К.: Критика, 2007. 376 с.
38. Яковлева Т. Руїна Гетьманщини: Від Переяславської ради – до Андрусівської угоди (1659–1667). К.: Основи, 2003. 644 с.

Інформаційні ресурси

1. Dneslovo. Е-бібліотека // URL: http://dneslovo.at.ua/load/istorija_ukrajini/24
2. Довідник з історії України. Т. 1-3. / Підкова І., Шуст Р. К.: Генеза, 2002. 1136 с. // URL: <http://history.franko.lviv.ua/dovidnyk.htm>
3. Енциклопедія українознавства // URL: <http://diasporiana.org.ua>
4. Ізборник (збірники документів з історії України) // URL: <http://litopys.org.ua/>
5. Ізборник. Історія України IX-XVIII ст. Першоджерела та інтерпретації // URL: <http://izbornyk.org.ua/>
6. Історія та культура України у системі ATutor, ID:3014 / О.Б. Потіха // URL: <https://dl.tntu.edu.ua/index.php>
7. Історія української культури. Ізборник // URL: <http://litopys.org.ua/istkult/ikult.htm>
8. Міжнародний інститут освіти, культури та зв'язків з діаспорою // <https://miok.lviv.ua/>
9. Навчальні матеріали онлайн // URL: <http://pidruchniki.com/istoriya/>
10. Національна бібліотека України імені В.Вернадського // URL: www.nbuv.gov.ua
11. Підручники онлайн . Історія України // URL: <http://textbooks.net.ua/content/section/35/41/>
12. Українська історична книга // URL: <http://historybooks.com.ua/>
13. Український інститут національної пам'яті // URL: www.memory.gov.ua
14. Читиво. Електронна бібліотека // URL: <https://chtyvo.org.ua/>

Критерії оцінювання результатів навчання студентів

Форма підсумкового контролю – залік

Модуль 1			Модуль 2			Підсумковий контроль	Разом з дисципліни
Аудиторна та самостійна робота			Аудиторна та самостійна робота				
Теоретичний курс (тестування)	Практична робота		Теоретичний курс (тестування)	Практична робота			
15	20		20	20		25	100
№ лекцій	Вид робіт	Бал	№ лекцій	Вид робіт	Бал	за кожні три бали семестрової оцінки студент отримує 1 бал підсумкової семестрової оцінки	
Лекція 1	ПР№1	5	Лекція 5	ПР№5	5		
Лекція 2	ПР№2	5	Лекція 6	ПР№6	5		
Лекція 3	ПР№3	5	Лекція 7	ПР№7	5		
Лекція 4	ПР№4	5	Лекція 8	ПР№8	5		

Форма підсумкового контролю – екзамен

Модуль 1			Модуль 2			Підсумковий контроль	Разом з дисципліни
Аудиторна та самостійна робота			Аудиторна та самостійна робота				
Теоретичний курс (тестування)	Практична робота		Теоретичний курс (тестування)	Практична робота			
15	20		15	25		25	100
№ лекцій	Вид робіт	Бал	№ лекцій	Вид робіт	Бал	Теоретичний курс	10
Лекція 1	ПР№1	5	Лекція 5	ПР№5	5	Практичне завдання	15
Лекція 2	ПР№2	5	Лекція 6	ПР№6	5		
Лекція 3	ПР№3	5	Лекція 7	ПР№7	5		
Лекція 4	ПР№4	5	Лекція 8	ПР№8	5		
			Лекція 9	ПР№9	5		

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		екзамен	залік
90-100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
75-81	C		
67-74	D		
60-66	E	задовільно	незараховано
35-59	FX	незадовільно	
1-34	F		